

солідарній спорідненості волі до Єдиного у полум'ї практичної любові опредметненої Правди, яка стає оселею зустрічі віднайденної повноти Творця і творіння. І на противагу болотній мерзоті Третього Риму засяє місце нової надії у золоті Слова і Хліба під блакитним омофором домівки Творця – Єрусалим Півночі на горах Київських.

УДК 14:113]:001(092)

Володимир Шевчук,

*доктор економічних наук, професор
Національної академії статистики, обліку та аудиту,
голова Наукового товариства імені Сергія Подолинського,
дійсний член Наукового товариства імені Шевченка*

ПРОЯВЛЕННЯ РЯТІВНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ НОМО SAPIENS У СУЧАСНІЙ ГІБРИДНІЙ ВІЙНІ, АБО ЩО МАЮТЬ СКАЗАТИ СВІТОВІ УКРАЇНСЬКІ ІНТЕЛЕКТУАЛИ?

...Теперішня російсько-українська війна, що триває 23-й місяць поспіль, обумовлена екологічними, соціальними, економічними та іншими проблемами. Skorиставшись зволіканням їхнього розв'язання Росія здійснила намір демілітаризації та денацифікації України. Гібридна повномасштабна війна, що постала як сукупність глобальних викликів, в особі України випробовує спроможність нинішньої homo sapiens відповісти на ці виклики. Сучасне українство, стаючи відповідальним за подальшу долю теперішнього людства, демонструє здатність розв'язання порушених проблем. Маємо застосувати надбання українських інтелектуалів з метою протидії намірам Росії демілітаризувати і денационалізувати нас.

У той же час національна протидія знаходить прояв як найперша мілітарна перемога українства, сутність якої продовжує залишатися не досягнутою. Перша перемога, яку ми всупереч намірам ворога досягли ще на початку війни, не здавши «Київ за три дні», має питома українське пояснення. Світоглядними «ключами» до цього пояснення володів український філософ, поет і педагог Г. Сковорода. За Г. Сковородою досягнення української перемоги слід розкривати через проявлення світу, який є видимим, хоча і не проявленим [1]. Водночас маємо керуватися закликм іншого

українського інтелектуала «вжитися думкою у поняття субстанції», причому вживатися належить навіть у разі, коли це поняття невідоме досліднику [2, с. 461, с. 507]. За М. Руденком субстанція – це духоматерія.

Досліджуване розуміння протидії ворожим намірам свідчить, що духовно-інтелектуальна складова субстанції є передумовою матеріальної, у т. ч. мілітарної сили українства. Що більше, вона стає запорукою нашої остаточної перемоги. Особливості теперішньої війни, котра відбувається в епоху ноосфери і в гібридних умовах, зумовлюють необхідність з'ясування та розкриття тих сегментів загальнолюдського буття, котре упродовж тривалого історичного часу залишається не проявленим.

...Проваливши ворожі наміри вже в перші дні війни, Україна у такий спосіб здобула провідне місце в сучасному світі: з метою визнання і донесення до світової спільноти це геополітичне зрушення потребує подальшого осмислення і розкриття. Зміни часопростору, які Україна продовжує вносити у міжнародне середовище, сталися докорінно, миттєво і тотально. Їх належить розглядати як парадигмальні щодо існуючого геополітичного стану сучасного світу. Провідними парадигмами глобального призначення України стають: принципово нова світоглядна місія; нове геополітичне призначення, що передбачає облаштування світоустрою на новітніх засадах; нова темпоральна місія, втілюючи яку, Україна започатковує написання новітньої національної та загальнолюдської сторінок світової історії.

Протидія намірам денаціоналізувати Україну має узгоджуватися із сучасними ноосферними викликами. В умовах гібридної війни вона повинна проявлятися через духовно-інтелектуальний потенціал нації. У цьому розумінні стає визначальним проявлення національного світоглядного надбання. Його особливість полягає в тому, що виходячи із його дихотомічної структури, життєствердним нині є тільки українське надбання. Рятівний статус нашого питомо національного світоглядного надбання надає йому загальнолюдський вимір.

Відтак визначальними серед змін, які у парадигму глобального часопростору вносить Україна, є світоглядні зміни. Вони зумовлюють етапність досягнення остаточної перемоги і в такий спосіб визначають місію України для сучасного світу. Два очікуваних етапи нашої перемоги (видворення ворога за кордони 1991 року та демонтаж РФ через депутатізацію, денуклеаризацію і деімперіалізацію) мають досягатися заради третього визначального етапу. Він передбачає запобігання планетарному колапсу, беручи до уваги те,

що сучасні екологічні виклики є небезпечнішими від мілітарних. Тож заключного етапу остаточної перемоги Україна здатна досягти, запроваджуючи власну світоглядну модель загальнолюдського порятунку [3]. Ця модель потребує детальнішого розгляду.

...В останніх рядках есею «Глобалізація і Україна», оприлюдненого влітку 2002 р., мислитель, письменник і правозахисник М. Руденко висловив настанову київським вченим, вважаючи, що їм «є що сказати світові» [2, с. 483]. Заключна фраза есею, котра вказує як на адресата послання, яким є світ, так і на суб'єктів, тобто київських вчених, передбачає початок інтелектуального діалогу зі світом. Інтригою залишається те, ЩО ж київські вчені мають сказати сучасному світові.

(Зауважимо наступне: коли мислитель писав про київських вчених, він мав на увазі тодішній склад Наукового товариства імені Сергія Подолинського, зосереджений виключно у столиці. Нині Товариство охоплює мережу регіональних осередків, що розгорнули свою науково-дослідну, просвітницьку, видавничу діяльність тощо у Житомирі, Львові, Сумах і Тернополі. Це дозволяє вести мову про українських науковців, котрим "є що сказати світові"). Тож повертаючись до тези про те, ЩО нам належить казати, маємо брати до уваги положення, яке впливає безпосередньо із тексту есею, а саме.

Очевидно, що в замислах інтелектуала було донесення до світу національних інтелектуальних надбань фізичної економії. Оволодіння цією ідеєю, вважав М. Руденко, дозволить усвідомлювати себе у ролі благословенного народу, налаштовуючись на глобальну програму розвитку земного людства упродовж століть і тисячоліть, визначаючи своє місце у світовому русі, а також стаючи пророком [2, с. 477]. Сьогодні це дозволяє вести мову про феномен, котрий виходить за межі національної наукової школи фізичної економії, тобто про надбання української економіко-філософської культури.

Парадигмальним положенням про те, ЩО ж ми маємо сказати світові, могла бути наведена у тексті есею дефініція сучасної світової економічної науки. Інтелектуал інтерпретував її як науку, «від якої залежить життя на Землі» [2, с. 481]. Ця унікальна здатність науки, котра в епоху ноосфери знаходить потенційний прояв та реальну здатність ставати визначальною для захисту інтересів наших і загальнолюдських нащадків, створює підстави для того, аби вести мову про духовно-інтелектуальний феномен питомо української світоглядної культури. Її рятівний зміст свідчить, що вона належить теперішнім і прийдешнім поколінням. Із положень

досліджуваного есею М. Руденка впливає необхідність невідкладного піднесення питоми національних інтелектуальних надбань до загальнолюдського рівня. Ідеться передовсім про ті світоглядні надбання українства, котрі є рятівними для усього людства.

Для продовження викладеного належить акцентувати увагу на тому, ЩО мають сказати світові київські та українські науковці. У зв'язку з цим необхідно звернутися до всіх економіко-філософських праць М. Руденка. Звернення до них відкриває ще низку положень, найважливішими з яких є наступні.

Насамперед це необхідність побудови картини інтелектуального пізнання людства. Мислитель накреслював амбітні наміри створення цільної картини Буття: «від людського суспільства через Сонце до Світової Монади» [2, с. 515]. Втіленню цих намірів перешкоджали політичні переслідування, арешти, ув'язнення, концтабір, що унеможливлювали працю інтелектуала. Опинившись на Заході, М. Руденко вибудував "ескіз" цієї картини. Це метафорична картина, змальована у вигляді уявних дерев [2, с. 381–382]. Сукупність плодів пізнання обох дерев являє собою дихотомію знань, якими оперує людство. Плоди поживні є життєдайними, плоди отруйні – смертоносними знаннями [2, с. 382].

Вибудувавши "ескіз" грандіозної наукової картини пізнання людства, М. Руденко постав як теоретик та історик економічної думки світового виміру. Мислитель заклад фундаментальний підхід до теорії та історії економіко-філософської думки у діалогії «Економічні монологи», друга частина якої має назву «Добрідень, Франсуа Кене!» [2, с. 263]. Згодом він побудував низку переходів від французької фізіократії до національної економічної школи, а також схвалив нашу ідею позиціонування доробку подвижників української наукової школи фізичної економії [2, с. 440, 487].

Нині це дозволяє вести мову про певну цілісність дерева з поживними плодами. Його уявна крона має три галузки. Симбіоз двох перших галузок, тобто європейської фізіократії та національної наукової школи фізичної економії являють собою рятівне інтелектуальне надбання континентального виміру. Що стосується третьої галузки, то нею є екологічна економіка – принципово новий напрям економічної думки, що являє собою сегмент сучасної світової фізико-економічної думки. Вважаємо, що М. Руденко приклався до її розвитку як завдяки вже згаданій дефініції сучасної світової економічної науки, так і дякуючи поділу наукових теорій, межею (не)достатності яких є сприяння чи протидія продовженню життя на Землі [2, с. 481, 458].

Істотною заслугою М. Руденка, про яку належить сказати світові, є природнича основа економічної науки, завдяки якій існує можливість створення фундаментальних засад для викриття облуди, яку несе людству дерево з отруйними плодами. "Ці плоди спершу захмелюють..., – зазначав інтелектуал. А коли ...настає тверезість – ...люди, які роками брели по коліна кривавих ріках, опиняються на пустельних берегах..." [2, с. 382]. Виходячи з "ескізу" наукової картини пізнання людства та фундаментальної природничої основи першого дерева, сьогодні належить сказати світові про необхідність викриття смертоносних доктрин, спростування яких започаткував М. Руденко у працях «Сила і слабкість Адама Сміта» і «Прощавай, Марксе!» [2, с. 457, 205]. Поміж критикою А. Сміта і К. Маркса належить умістити здійснене д-ром С. Подолинським викриття мізантропічних теорій Т. Мальтуса. Ідеться про їхнє фізико-економічне викриття, ніким не згадуване упродовж більше 140 р. [4].

Одним із положень, яке українські вчені мають доносити світові, є економічна категорія, яку в сучасний національний і світовий науковий обіг уперше запровадив якраз український дослідник. Він довів, що «абсолютну додаткову вартість не можна виводити з експлуатації людської праці...». М. Руденко «перейменував те, що у Маркса називалося додатковою вартістю, і назвав її енергією прогресу [2, с. 26]. Новітню економічну категорію також належить розуміти як біологічну енергію, яку щорічно виробляє хліборобство [2, с. 128]. Згідно з іншою дефініцією мислителя енергія прогресу визначається як фізичний аналог абсолютної додаткової вартості [2, с. 364, 366].

Тож завдяки цій новаци український інтелектуал отримав не політичну, а фізичну економію, в якій усе «базувалося на сонячній енергії, її перетворенні та збереженні [2, с. 26]. Продовжуючи розвиток положень про те, що українські вчені мають сказати світові, маємо розкривати цю категорію як самотутній внесок нашого інтелектуала в економічну теорію, історію економічної думки, а також у теорію й історію господарювання націй і цивілізацій.

...Після півторадесятилітнього відлучення від України М. Руденко опублікував економіко-філософську статтю, в якій через два десятиліття після оприлюднення у самвидаві праці «Енергія прогресу» доводив, що його формула енергії прогресу являє собою світову константу. Подібні константи існують в реальності, а проявляються через відкриття дослідниками. Тож доведене М. Руденком положення про те, що формула енергії прогресу є світовою константою, являє собою фундаментальне відкриття українського

дослідника. Якраз із цих позицій належить заново інтерпретувати як найпершу книгу М. Руденка з фізичної економії, так і зібрання економіко-філософських праць, яким він дав назву згаданої книги, наголосивши у підзаголовку зібрання, що йдеться про "нариси з фізичної економії".

Що більше: потребує невідкладної інтерпретації новітня інституційна теорія, котра має бути потрактованою із природничих позицій, які уперше заклав М. Руденко. Якраз він показав, що «всі суспільні інститути й сама державність» формуються «у залежності від того, як ми розуміємо природу додаткової вартості». Мислитель також наголосив на зворотному зв'язку, а саме: «від того, як сформована держава, залежить існування або ... відсутність» додаткової вартості [2, с. 383]. Сьогодні, коли Україна докорінно змінює глобальну парадигму часопростору, належить наголосити на значущості природничих засад для основоположних причинно-наслідкових інтерпретацій повоєнного світогосподарського устрою.

...Логічним продовженням того, про ЩО мають сказати світові українські вчені, вважаємо ще два есеї, які встиг оприлюднити мислитель перед відходом у Вічність. Есей «Не загубити ліхтарика», який названо наказовою формою дієслова і оприлюднено у січні 2003 р, дає підстави вважати, що йдеться про заповіт [2, с. 483]. І якщо розкритий вище есей вважаємо економіко-філософським, то досліджуваний - онтологічним заповітом мислителя.

У тексті есею М. Руденко посилається на Г. Сковороду, а в зібранні нарисів із фізичної економії вводить його у коло подвижників тисячолітньої філософії пантеїзму, до яких належали Піфагор і Марк Аврелій, Аристотель і Платон, Джордано Бруно і Барух Спіноза та ін. [2, с. 211, 255–256, 484, 501]. ООН вписала Г. Сковороду у коло найвидатніших мислителів усіх часів і народів. За версією ЮНЕСКО він займає визначене історією місце після Сократа, Конфуція та Спінози перед Махатмою Ганді.

Належить наголосити, що Г. Сковорода репрезентує світове українство та слов'янство нарівні із названими видатними мислителями. Це вимагає невідкладного перегляду внеску українства у світоглядну інтерпретацію буття земного людства. Розбір онтологічного заповіту спонукає українських науковців до з'ясування того, ЩО ж сказав світові сам М. Руденко. Згідно із назвою його онтологічного заповіту маємо інтерпретувати те, ЩО нам належить шукати і знаходити, але не губити!

...У грудні 2003 р. М. Руденко оприлюднив свій останній есей – «На шляху до Світової Монади», який іменуємо космологічним

заповітом мислителя. Його надзвичайно важливою ідеєю є піднесення української думки до світового рівня, який вона віддавна займає. М. Руденко осягав цю ідею як цілість Всесвіту. Вище ми зазначали, що мислитель мав амбітний намір «створити цільну картину Буття» [1, с. 515]. Завдяки працям, в яких він постає як космолог, українство і людство отримують інтерпретацію Г. Сковороди в іпостасі мислителя, котрий «вважав Богом Всесвіт як Ціле» [2, с. 501]. Ставлячи поряд Г. Сковороду і д-ра С. Подолинського, М. Руденко доводив, що вони геніально збагнули значущість людства як діючого органу Всесвіту [2, с. 425].

Таким чином, М. Руденко та його попередники були інтелектуалами, котрі підносили українську думку до світового рівня. Викладені ними положення уперше доведені у національній та світовій науці. Йдеться про національну наукову школу фізичної економії, українську онтологію, український антропокозм. Вказані надбання наших подвижників розкривають те, ЩО мають зробити українські науковці для захисту інтересів власних і загальнолюдських нащадків.

Список використаної літератури

1. Сковорода Г. Повне зібрання творів : у 2 т. Київ, 1973. Т. 1. 532 с.
2. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. Київ : Кліо, 2015. 680 с.
3. Шевчук В. «Осьовий час» III тисячоліття: Ступені утвердження української перемоги. *Українська літературна газета*. 2023. 25 серпня. URL: <https://litgazeta.com.ua/articles/osovyj-chas-iii-tysiacholittia-stupeni-utverdzhennia-ukrainskoi-peremohy/>.
4. Подолинський С. Вибрані праці. / упоряд. Л. Я. Корнійчук. Київ : КНЕУ, 2000. 328 с.